

Landelijke Werkgroep Gemeentecontacten

Nederland – Duitsland (LWG NL-D)

Secr.: Joke Brederveld

Sleedoorn 43,7822 AN Emmen

tel. 0591 222 159

e-mail lwgdsecretariaat@gmail.com

website www.gemeentecontacten.nl

RONDZENDBRIEF ADVENT 2023

De afgelopen tijd overleden twee mensen binnen onze kring, die veel betekend hebben voor de kerkelijke contacten tussen Nederlandse en (Oost-)Duitse kerken, en dus voor al die vriendschapsbanden die daaruit ontstaan zijn.

Hieronder leest u de In Memoriams

In Memoriam Alleke Alberta Honig - Vonkenberg

Op 24 oktober overleed *Alleke Honig* op de leeftijd van 90 jaar. Zij was een van de vrouwen van het eerste uur bij de kerkelijke contacten met de DDR. Ze was de drijvende kracht achter de Thüringencontacten. Jarenlang kwam de Thüringengroep bijeen in de Pauluskerk in Rotterdam.

Wij denken in dankbaarheid terug aan deze bewonderenswaardige vrouw. Op onze website is als 'In Memoriam' een artikel geplaatst dat Alleke zelf schreef voor het jubileumboekje van de Landelijke Werkgroep in 2010. Met name het 'Frauenwerk' had haar aandacht. Ze had grote bewondering voor de drukbezette vrouwen in de DDR. Naar aanleiding van zijn oorlogservaringen leerde haar vader haar: wij vechten niet tegen mensen, maar tegen een systeem.

Het ging Alleke steeds om de ontmoeting met de ander, met diens andere omstandigheden, tradities en geschiedenis. Ze kwam daarbij onder de indruk van de verschillende manieren van geloven in Europa uitgaande van een gemeenschappelijke basis.

In de Thüringer kerkbladen schreef Michael Kleim, vertegenwoordiger van de contacten Thüringen -Niederlanden: "Diese mutige wie besonnene, ruhige wie aktive Frau hat ein Stück Thüringer Kirchengeschichte mitgeschrieben. Alleke hat als eine der ersten Frauen innerhalb der Kirchen gezielt Kontakte in die DDR hinein geknüpft. Sie war die treibende Kraft hinter den Thüringen-Kontakten.

In Memoriam Abraham Bastiaan van Dijk

Op 26 november overleed zeer plotseling *Bram van Dijk* op de leeftijd van 79 jaar.

Bram was een mens, die zich altijd interesseerde in de ander. Geen wonder, dat hij van begin af aan actief en enthousiast betrokken was bij de kerkelijke contacten tussen Hoogeveen en Leipzig. Graag bezocht hij samen met zijn vrouw Rieke de Kirchentagen in verschillende Duitse steden. Muziek was Brams grote passie. Regelmatig was hij orangist tijdens kerkdiensten in zijn woonplaats Hoogeveen, maar ook elders begeleidde hij regelmatig de kerkzang. Al jaren was hij de graag geziene en gehoorde begeleider op piano en orgel bij het zingen van de liederen op de ontmoetingsdagen van de Landelijke Werkgroep gemeentecontacten in Bunnik en later Harmelen.

De ontmoetingsdagen zullen zonder Bram nooit meer hetzelfde zijn.

De herinnering aan Alleke en Bram zij ons tot zegen.

ONTMOETINGS DAG 2024

Op 16 maart vindt de jaarlijkse ontmoetingsdag plaats. Zoals we de laatste jaren gewend zijn komen we weer bij elkaar in De Open Poort in Harmelen. Pastorin Zanda Ohff, voor de Nordkirche zuständig für die Pflege der internationalen Beziehungen zu Partnerkirchen in Europa' (mooier dan de Nordkirche zelf kan ik haar taak niet omschrijven) en daarmee de opvolgster van Christa Hünzinger, zal op deze dag aanwezig zijn. We zijn erg blij om met haar kennis te kunnen maken.

Het thema van deze dag is "Wo gehen wir denn hin? Immer nach Hause." Een citaat van Novalis, (Duits auteur, 1772- 1801). Een paar regels uit een programma over Novalis van de NDR: 'Wo gehen wir denn hin? Eine Frage, um darüber jeden Abend im Bett noch einmal nachzudenken. Nicht die große Weltlage abspulen, sondern das eigene kleine Leben bedenken: Mit welchen Menschen habe ich gesprochen, was blieb hängen, wo bin ich gewesen? Viele Bilder legen sich nebeneinander. Manches ist ungeordnet und einiges ganz schnell vergessen. Doch auf die letzte Frage: Wo gehe ich denn hin? folgt jeden Abend die gleiche Antwort: immer nach Hause.'

Maar er valt vast veel meer over te zeggen. Graag tot ziens op 16 maart 2024 in Harmelen.

EVANGELISCHE AKADEMIE BERLIN

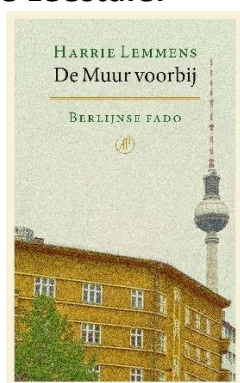
Matthijs Glastra wees ons op de nieuwsbrief van de Evangelische Akademie Berlin.

Deze organiseert seminars over uiteenlopende onderwerpen. Regelmatig sturen we met de nieuwsbrief ook het jaarprogramma van de Akademie mee. Matthijs is hierbij betrokken en wees ons op de nieuwsbrief met interessante en wellicht voor jullie relevante informatie. Je kan je op de nieuwsbrief abonneren via de website

<https://www.eaberlin.de/service/newsletter-streitlust>.

Alle Akademien hebben een boeiend programma. U vindt ze allemaal via onderstaande link <http://www.evangelische-akademien.de>.

Van de Leestafel

Harry Lemmens. De muur voorbij. Berlijnse fado.
De Arbeiderspers, € 23,50.

Anderhalf jaar was Harry Lemmens, Neerlandicus en filosoof, van half acht 's ochtends tot vijf uur 's middags, werkzaam bij het Oost-Berlijnse vertaalbureau Intertext, dat zich toelegde op de verspreiding van DDR-propaganda in het Westen. Geen ideologische keuze voor het reëel bestaande socialistische gedachten goed was het wat hem dreef, maar nieuwsgierigheid naar leven onder andere omstandigheden. Met korte tussenpozen woonde hij er begin jaren 80 ongeveer drie jaar. Hij was toeschouwer, passant, deelnemer en systeemcriticus tezelfdertijd. Hij geeft in dit boek een kijkje in het leven van – met name – jonge mensen in Oost-Berlijn.

Anne Rabe. Die Möglichkeit von Glück.
Klett-Cotta, € 24,00.

In de DDR geboren, in het verenigde Duitsland opgegroeid. Als de Muur valt is Stine nog maar drie jaar oud. Maar de familie is diep verstrikt. In een systeem dat zij niet achter zich kan laten, en in het geloof het goede leven achter zich te hebben gelaten. Helder vertelt Anne Rabe over een generatie wier herkomst een 'Lehrstelle' is. De auteur put uit de verhalen van haar eigen familie. Ze is afkomstig uit Wismar. Het boek stond op de shortlist voor de Deutsche Buchpreis 2023.

Documentatie

LWG 15-01 Parallellijst liederen

Een groot aantal liederen uit het nieuwe liedboek is afkomstig uit de Duitse kerkmuziektraditie of is in het Duits vertaald opgenomen in het «Evangelische Kirchengesangbuch». Er zijn vaak wel verschillen in melodie of liederen zijn qua tekst niet geheel één op één vergelijkbaar, maar bij gezamenlijke liturgieën is het een rijkdom dat we kunnen putten uit een grote verzameling aan gemeenschappelijke liederen.

Juliane van der Mossel en Jan Willem Fortuin hebben een overzicht gemaakt van deze parallellieder. De lijst is per email te bestellen (lwgdsecretariaat@gmail.com).

Ook kunt u de lijst downloaden van onze website.

Tot slot

De LWG NL-D stelt het erg op prijs als u publicaties over uw contacten met uw partnergemeente naar ons toestuurt. Die plaatsen we graag op onze website.

Wonder van vrede

Niet om een wonder
uit vreemde verte

niet om een engel
de aarde hoog te boven

niet om een kind
vanuit de hemel neergedaald
bidden wij – maar

om engelen van mensen
dagelijks om ons heen

om het wonder van vrede
hier en overal

Peer Verhoeven

Wij wensen jullie gezegende kerstdagen en vrede en alle goeds in het nieuwe jaar
Bert, Joke, Juliane en Leny